

ОСНОВНИ БЕЛЕЗИ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ДРУЖЕСТВО

ст. ас. Александър Андреев¹

1. С подписване на Договора за присъединяването на Република България и Румъния към Европейския съюз², в младото и развиващо се българско търговско право намериха своето място нови правно-организационни форми за осъществяване на търговска дейност – европейското дружество (ЕД), Европейското кооперативно дружество (ЕКД) и Европейското обединение по икономически интереси (ЕОИИ).

Замислено от европейския законодател като модел на реструктуриране на европейските предприятия, които осъществяват дейността си на общия европейски пазар, ЕД представлява адекватно средство, предоставено в полза на предприятията от обединена Европа, за осъществяването на транснационални сливания и обединения на предприятията от различни държави-членки, за облекчаване на управлението на предприятия подчинени на различни национални законодателства и за насърчаване на конкурентоспособността на предприятията на международните пазари.

Създаването на общностна, транснационална дружествена форма, която да удовлетвори изискванията на динамично развиващите се икономически процеси в общността е обект на обсъждания още от далечната 1949 година. След дълги години на търсения и въжделения тази дружествена форма намира своя първообраз в ЕД.

Без съмнение новаторството на уредбата на ЕД се състои в неговите особени белези, а именно: намаляването на управленските разходи на транснационалните предприятия; опростяване на транснационалните сливания и възможността за преместване на седалището на дружеството от една държава-членка в друга, без това да води до прекратяване на ЮЛ; подчиняване дейността на дружеството на по-благоприятното национално право, чрез преместването на седалището.

Същевременно, приемането на правната уредба на европейското дружество дава съществен тласък в развитието на европейското дружествено право.

В резултат на приемането на Регламент (ЕО) № 2157/2001 на Съвета от 8 октомври

¹ *Асистент по международно частно право, НБУ.*

² В сила от 01.01.2007 година. Издаден от Министерство на външните работи и обнародван в ДВ, бр. 103 и 104 от 2006 година.

2001 година относно Устава на европейското дружество (SE), (наричан по-нататък Регламент 2157/2001) и на Директива 2001/86/ЕО на Съвета от 8 октомври 2001 г за допълнение на устава на европейското дружество по отношение на участието на заетите лица, (наричана по-нататък Директива 2001/86/ЕО) са приети дългоочакваната Директива 2005/56/ЕО относно трансграничните сливания и Регламент 1435/2003, и Директива 2003/72/ЕО за европейското кооперативно дружество.

Освен това, уставът на европейското дружество оказва съществено влияние върху хармонизирането на дружественото право на държавите-членки, служейки като модел за подражание в тяхното национално законодателство.

Моделът на европейското дружество не се основава единствено на уредбата съдържаща се в Регламент 2157/2001 и Директива 2001/86/ЕО.

При уреждането на въпросите свързани с учредяването и дейността на европейското дружество, европейският законодател в значително степен се ползва от характерния за международното частно право подход на отпращане към националното законодателство на държавата-членка по неговото седалище или към правото на държавите членки където е седалището на ЮЛ, участващи в неговото учредяване. Този подход се допълва и от широко предоставената автономия на държавите-членки при уредбата на отделни въпроси свързани с дейността на европейското дружество. Достатъчно е да посочим приложимостта на националното право на държавата членка по седалището на европейското дружество относно способите за неговото създаване, включително и контрола върху учредяването, уставния капитал, отговорността на членовете на управителните органи за вреди причинени на ЕД, защита на кредиторите и миноритарните акционери, провеждането на заседания на общото събрание, проверката и публикуването на годишните финансови и на консолидираните отчети, прекратяването, неплатежоспособността и ликвидацията на дружеството.

В тази връзка правната уредба на европейското дружество представлява обект на анализ не само от страна на правото на европейския съюз, но и от страна на международното частно право на държавите-членки на Общността.

По отношение на правната уредба на европейското дружество в българската правна литература липсва систематично и подробно изследване. Основанията за това следва да се търсят в неговата новост, както и липсата на практика във връзка с неговото учредяване.

Разкриването на особените белези и преимущества на европейското дружество би допринесло за отреждането му на подобаващо място измежду субектите на правото на Европейския съюз и на международното частно право.

Целта на настоящата статия е ограничена единствено до маркирането на основните характерни белези на европейското дружество, като правно-организационна форма за осъществяване на стопанска дейност на общия европейски пазар и на международните пазари.

2. Наднационалност на ЕД - Основен белег на ЕД е неговата наднационалност. Наднационалният характер на ЕД намира своето най-ярко отражение в процеса на учредяването, а именно, чрез въведената от Регламент 2157/2001 необходимост поне две от дружествата или ЮЛ участващи в неговото учредяване да имат седалище или филиал или клон в две различни държави- членки на Общността.

По силата на чл. 1 ал. 1 от Регламент 2157/2001 ЕД приема правно-организационната форма на акционерно дружество. ЕД условно може да определим като „вторично” акционерно дружество. Под „вторично” следва да разбираме, дружество, което може да бъде учредено и в което могат да вземат участие единствено други вече съществуващи дружества и приравнените към тях по силата на чл. 48 от ДЕО³ юридически лица, изключвайки по този начин участието на физически лица⁴.

Изборът на акционерното дружество като правно-организационна форма на ЕД не е случаен. От една страна той е продиктуван от широкото му разпространение и относителната уеднаквеност на неговата уредба в правните системи на отделните държави - членки на ЕО. От друга- на характерните белези на правно-организационната му форма-ограничената отговорност на съдружниците, свободното движение на капитали, органите

³ По силата на чл. 48, ал. 2 (предишен чл. 58, ал. 2) от ДЕО "Дружества" означава търговски или граждански дружества, включително кооперации и други юридически лица, които се регулират от публичното или частното право, с изключение на дружества с идеална цел.”

⁴ С оглед способите за учредяване, в правната теория се застъпва мнението, че ЕД е вторично дружество, тъй като в неговото учредяване, могат да вземат участие само други, вече съществуващи дружества или приравнени към тях по смисъла на чл. 48 от ДЕО юридически лица, но не и физически лица. Вторичния характер на ЕД не следва да се абсолютизира, тъй като, при учредяването на ЕД под формата на холдинг, при прехвърлянето на участието на съдружниците в дружествата-учредители, биха могли участие да вземат и физически лица.

на управление и разпределението на правомощията между тях, които в голяма степен съответстват на неговия транснационален характер.

Същевременно, с оглед наднационалния характер на ЕД, по отношение на него не може да бъде приложена в цялост уредбата на АД, така както тя се съдържа в националните законодателства на държавите-членки на ЕО. Необходимо е предоставянето на по-голяма автономия на волята на страните при определяне клаузите на устава, ограничаване правомощията на Общото събрание за сметка на тези на управителните органи и създаването на значително по-гъвкави разпоредби относно функционирането на тези органи.

Тенденцията към „оразмеряване“ на привилегиите предоставени *ab origine* за ЕД спрямо националното АД води своето начало от предложението през 1991 година⁵ проект за Регламент относно неговата уредба. Целта на тяхното ограничаване е била да се избегне използването на този нов институт на общностното право не за постигането на конкретни икономически стратегии в рамките на общия европейски пазар, а за облагодетелстване на определен кръг лица от занижената строгост на уредбата на ЕД и заобикаляне на разпоредбите на данъчното законодателство предвидени от правото на отделните държави членки на ЕО по отношение на дружествата с национален характер.

От наднационалния характер, следва и друга основна характеристика на ЕД, а именно: способността да се разклонява в множество различни страни⁶. В тази връзка ролята на ЕД, като институт на общностното дружествено право може да бъде определена като наднационално и самостоятелно средство за коопериране и концентриране, създадено за предприятията, които носят в себе си „европейското“ призвание, т.е. които желаят да създадат междунационални образувания и по този начин да осъществяват дейност на общия пазар при условия близки до тези характеризиращи националните пазари⁷.

3. Учредяване на европейското дружество - Наднационалният характер на ЕД като средство за коопериране на предприятия от различни държави-членки с цел

⁵ Изменено предложение за регламент относно устав на ЕД от 1991, ОБЕО С176 от 8 юли 1991 г. и предложение за директива относно ролята на работещите в ЕД, ОБЕО бр. 138 от 29 май 1991 г.

⁶ DUCOLOUX FAVARD С., *Il gruppo europeo di interesse economico (GEIE) e la società europea (SE)* в *Rivista del Diritto commerciale e del Diritto generale delle obbligazioni*, 1992, стр. 22 и сл.

⁷ BALLARINO Т., *Lineamenti di diritto comunitario*, Милано 1998, стр. 303 и сл.

осъществяване на търговска дейност на Общия пазар е определящ по отношение на неговото учредяване.

Способността да учредят ЕД, Регламент 2157/2001 е предоставил на дружествата и на приравнените към тях по смисъла на чл. 48, параграф 2 от ДЕО ЮЛ, имащи седалище и главно управление на територията Общността. Независимо от горното, по силата на параграф 5 на чл. 2 от Регламента е предоставена възможността на всяка държава-членка, чрез вътрешното си законодателство да разшири кръга на учредителите на ЕД по отношение и на дружествата, които независимо, че нямат главно управление на територията на Общността, са учредени по правото на страна-членка, седалището им съгласно устава е в тази държава-членка и имат реална и трайна връзка с икономиката ѝ. С оглед изясняване съдържанието на понятието „реална и трайна връзка” с икономиката на дадена държава членка предпоставка 23 от преамбюла към Регламент 2157/2001, уточнява, че същата следва да се преценява на основата на „принципите, установени в Общата програма за премахване на ограниченията на свободата на установяване от 1962 г.” Съгласно цитирания текст, счита се, че такава връзка съществува, „ако дружество има офис в тази държава-членка и извършва операции оттам.”

Условие за учредяването на ЕД е поне две от дружествата учредители да имат седалище, главно управление или място на стопанска дейност в две различни държави-членки на Европейския съюз.

Способите за учредяване на ЕД са определени в чл.2 и 3 от Регламент 2157/2001. Чл.2 на Регламента визира четири способа за учредяване на ЕД, а именно: а) вливане (наречено още сливане чрез придобиване или сливане чрез инкорпориране) или чрез създаване на ново дружество (същинско сливане), б) учредяване на холдингово дружество под формата на ЕД, в) учредяването на ЕД под формата на дъщерно дружество и г) преобразуването на съществуващо национално акционерно дружество в европейско такова⁸.

Преобразуването чрез разделяне като способ за учредяването на едно ЕД е

⁸ С оглед предоставената от Регламент 2157/2001 от 8 октомври 2001 година относно устава на европейското дружество право на държавите-членки да приемат в собственото си законодателство разпоредби относно прилагането на регламента, в чл. 281 от ТЗ българският законодател е ограничил способите за учредяване на ЕД със седалище на нейна територия до два: чрез сливане или чрез преобразуване на акционерно дружество със седалище в Република България.

изключено. Основанието за това изключение следва да търсим в едностранния характер на разделянето, който е в разрез с транснационалния елемент на европейското дружество и участието в неговото учредяване на юридически лица с различна националност.

Независимо от горното, считам че не би имало пречка едно ЕД да бъде създадено чрез разделянето на друго вече съществуващо европейско дружество⁹.

Регламент 2157/2001 не съдържа специална уредба относно сливането и разделянето на европейски дружества. Тази празнота, ще следва да бъде попълнена от разпоредбите на националното законодателство на държавата- членка по седалището на ЕД, приложими по отношение на акционерните дружества. Същото се отнася и до всички въпроси свързани с учредяване на ЕД, за които регламентът не съдържа изрична уредба.

Член 3, параграф 2 от Регламент 2157/2001 предвижда още един „способ“ за учредяване на ЕД, познат като „верижно“ или „каскадно учредяване“. По силата на цитираната разпоредба едно европейско дружество може да учреди едно или повече свои дъщерни ЕД, които на свои ред да създадат други “SE” под формата на дъщерни дружества. Предвидената в чл.3, параграф 2 от Регламента възможност, не представлява самостоятелен способ на учредяване на ЕД, поради което систематично му място би било при учредяването на дъщерно ЕД.

4. Правосубектност на ЕД - ЕД притежава качеството юридическо лице (ЮЛ) по силата на Регламент 2157/2001.

Съгласно чл. 16, ал.1 от Регламент 2157/2001, европейското дружество придобива качеството юридическо лице от датата на вписването му в регистъра по чл. 12 от същия.

В съответствие с цитираната разпоредба, ЕД подлежи на вписване в нарочен регистър, определен от правото на държавата-членка, по неговото седалище в съответствие с член 3 от Първата директива на Съвета (68/151/ЕИО) от 9 март 1968 г. относно координирането на гаранциите, които държавите-членки изискват от дружествата по смисъла на параграф втори на член 58 от ДЕО, за защита на интересите на съдружниците и други лица, с цел тези гаранции да станат равностойни на цялата

⁹ Такъв е случая на “GRAPHISOFT” SE, европейско дружество осъществяващо дейност в областта на софтуерните технологии и предоставянето на свързани с тях услуги за строителни предприятия. През 2006 година, въз основа на решение на извънредното общо събрание на дружеството е извършено частично разделяне на “GRAPHISOFT” SE, в резултат на което се създава ново европейско дружество

територия на Общността. Разпоредбата на чл. 13 от Регламент 2157/2001 предвижда публикуването на документите и обстоятелствата относно ЕД, за които е предвидено такова, да се осъществява по начина, предвиден от закона на държавата-членка по седалището, в съответствие с Директива 68/151/ЕИО.

Вписването и заличаването на ЕД, както и преместването на седалището му от една държава-членка в друга подлежат на публикация, „с информационна цел” в Официалния вестник на Европейските общности след извършване на публикуването в съответствие с член 13 от Регламент 2157/2001.

По отношение на България, задълженията за вписване и обявяване на актовете свързани с европейските дружества, имащи седалище на нейна територия намират своята вътрешно-правна уредба в Глава Втора на Закона за търговския регистър¹⁰.

По силата на алинея 1, т.1 на чл.31а от Закона за търговския регистър (ЗТР) на вписване в Търговския регистър при Агенцията по вписвания към Министерство на правосъдието подлежат „европейските дружества по смисъла на Регламент (ЕО) № 2157/2001 на Съвета относно Устава на европейското дружество (SE), наричан по-нататък "Регламент (ЕО) № 2157/2001", със седалище в Република България и техните клонове”. Въз основа на алинея трета на същия член актовете свързани с ЕД и техните клонове и/или подразделения подлежат на обявяване в Търговския регистър.

В срок до един месец след вписването на европейско дружество, Агенцията по вписванията служебно изпраща съобщение за публикуване в "Официален вестник" на Европейския съюз с данни за наименованието, номера, датата и мястото на вписването, седалището и предмета на дейност на европейското дружество. Същото съобщение, с новонастъпилите обстоятелства агенцията по вписванията изпраща и при заличаване на европейското дружество. (чл. 31е, ал.1 от ЗТР).

Правопоараждащият факт по отношение на правосубектността на европейското дружество е вписването му в нарочния регистър по чл. 13 от Регламента, а за България- в

“GRAPHISOFT PARK” SE, със седалище в Будапеща и с предмет на дейност в областта на недвижимите имоти.

¹⁰ Глава Втора, озаглавена "А" РЕГИСТЪРНО ПРОИЗВОДСТВО И РЕД ЗА ИЗДАВАНЕ НА УДОСТОВЕРЕНИЯ ЗА ЕВРОПЕЙСКИ ДРУЖЕСТВА, ЕВРОПЕЙСКИ ОБЕДИНЕНИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ИНТЕРЕСИ, ЕВРОПЕЙСКИ КООПЕРАТИВНИ ДРУЖЕСТВА И ПРИ ПРЕОБРАЗУВАНЕ С УЧАСТИЕ НА ДРУЖЕСТВА ОТ ДЪРЖАВИ - ЧЛЕНКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, ИЛИ ДРУГИ ДЪРЖАВИ - СТРАНИ ПО СПОРАЗУМЕНИЕТО ЗА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО” е

търговския регистър при Агенцията по вписванията. Обявяването на актовете по вписването, заличаването, промяната на седалището или на други подлежащи на вписване обстоятелства относно ЕД имат единствено оповестителен, но не и конститутивен характер.

Основна последица от вписването на европейското дружество в търговския регистър е придобиването на качеството „търговец”. Регламент 2157/2001 не съдържа изрична разпоредба в тази насока. Следователно, приложение ще намери националното законодателство на държавата- членка по неговото седалище. По силата на ал.2 на чл.1 във връзка с чл. 67 от ТЗ качеството търговец на европейско дружество със седалище в Република България ще възникне ex lege от датата на вписването му в Търговския регистър при Агенцията по вписвания към Министерство на правосъдието.

Условие за вписване на европейското дружество е наличието на започнала процедура относно привличането на заетите лица, съгласно Директива 2001/86/ЕО, независимо от това дали е приключила със споразумение относно условията за участие на заетите лица съобразно член 4 или няма взето решение съгласно член 3, параграф 6 от същата директива, или периодът за преговори по член 5 е изтекъл, без да бъде сключено споразумение. (чл.12, ал.2 на Регламент 2157/2001) ¹¹.

По силата на чл. 16, параграф 2 от Регламент 2157/2001, освен ако не е уговорено друго, когато от името на учредяваното европейско дружество, преди датата на вписване са извършени действия или са поети задължения, които в последствие, след възникването си дружеството не поеме, то по отношение на тях отговарят поотделно, солидарно и неограничено лицата, които са ги извършили или поели. Неограничената и солидарна отговорност на извършилите от името на учредяваното ЕД лица е обусловена от две кумулативно дадени условия, а именно: същите да не бъдат поети от дружеството след вписването му в търговския регистър и липсата на друга договорка между заинтересованите лица¹².

приета със ЗИДЗТР, обн. ДВ бр. 104 от 2007 г., и е в сила от 01.01.2008 година.

¹¹ Виж по-долу т.9.

¹² Съгласно чл. 16, параграф 2 на Регламент 2157/2001 „Ако са извършени действия от името на SE преди вписването му съгласно член 12 и след вписването SE не поеме задълженията, възникнали в резултат на тези действия, физическите лица, дружествата или други правни субекти, които са извършили действията, отговарят неограничено за тях, солидарно и поотделно, освен ако е уговорено друго.” Предвидената в чл. 16, параграф 2 на Регламент 2157/2001 отговорност представя

5. Наименование на ЕД - Що се отнася до наименованието на ЕД, разпоредбата на чл. 11 от Регламент 2157/2001 определя, че преди или след наименованието на ЕД следва да присъства съкращението “SE”. Съкращението “SE” може да присъства само в наименованието на европейското дружество. Изключение правят онези национални дружества или юридически лица, регистрирани в държава-членка преди влизането в сила на регламента, който в наименованието си съдържат съкращението “SE”. По отношение на тях, Регламентът изрично определя, че не следва да променят наименованието си.

6. Седалище на ЕД - Имайки предвид множество препращания към националното законодателство на държавата-членка по седалището на ЕД съдържащи се в Регламент 2157/2001, изборът на това място придобива съществено значение при определянето на основните характеристики на новоучредяваното юридическо лице. Въпросът за седалището на ЕД и за приложимият към него правен и данъчен режим е широко дискутиран в годините, като в крайна сметка е намерил своето решение в чл. 7 на Регламента.

Първоначалният замисъл залегнал в предложението за регламент относно устава на европейското дружество от 1970 година е бил ЕД да има повече от едно седалище на територията на Общността, като съответната уредба да се съдържа в неговия устав¹³. Във връзка с предложението, Комисията изразява мнението, че множеството седалища биха могли да създадат съществени затруднения при определянето на подсъдността на исковете, по които е страна дружеството, както и биха предизвикали редица неточности с оглед необходимостта от едновременно обнародване на актове и данни относно

определени различия от отговорността на учредителите по чл.69 от ТЗ за действия извършени от името на учредяваното дружество. На първо място, налице е разлика във вида на двете разглеждани разпоредби – тази на чл.69 от ТЗ е императивна, докато разпоредбата на чл.16, параграф 2 от Регламент 2157/2001 е с диспозитивен характер. На второ място, по силата на чл.69 от ТЗ действията на учредителите или упълномощените от тях лица извършени от името на учредяваното дружество „пораждат права и задължения за тях”, докато отговорността по чл. 16, параграф 2 от Регламента е субсидиарна. На трето място, по силата на чл.69 ал.2 от ТЗ правата и задълженията по сделка извършена от учредителите или от упълномощено от тях лице „преминават по право” върху възникналото дружество, докато в случая на чл. 16, параграф 2 от Регламент 2157/2001е предоставено на европейското дружество възможността то да приеме или не извършените правни действия.

¹³ Чл. 5 от предложението за регламент от 1970 година, ОБЕО С 124, 10 октомври 1970 година.

дружеството в различни държави¹⁴. В резултат на направената преценка относно неминуемостта от появата на проблеми от правен характер, принципът на множественост на седалищата на ЕД е изоставен и е заменен с този на неговата единственост, провъзгласен от чл.7 на Регламент 2157/2001.

От гледна точка на международното частно право седалището представлява един от критериите за обвързване *lex nationalis* на юридическите лица. В теорията са застъпени две основни противоположни теории. Първата от тях, известна като теорията на инкорпорирането обвързва *lex nationalis* на юридическото лице със законодателството на държавата по учредяването. Втората, теорията на седалището, обвързва приложимото право относно юридическото лице с държавата, където се намира неговото централно управление. По отношение на правната уредба на отделни правоотношения с международен елемент, законодателствата на отделните държави-членки на ЕС, сред които и Република България въвежда и допълнителни критерии, какъвто е мястото на регистрация, мястото на действителното управление, мястото на дейност и др. Спорът относно критерият на привързване на *lex nationalis* на юридическите лица далеч не е само теоретичен. Страните възприели като критерии на привързване мястото на учредяването, като например Дания, Ирландия, Обединеното Кралство и Холандия, обвързват приложимото право към дружествата с мястото на учредяването и регистрацията му, независимо от това къде се намира тяхното ефективно управление. От друга страна, Държавите възприели обвързването на личния статут на юридическите лица с критерия „място на централно управление”, каквито са например Германия, Австрия, Гърция и Франция, приемат за приложимо правото на държавата където е действителното управление, независимо от това къде е извършена регистрацията. В други държави, каквито са Италия, Испания, Португалия и България се натъкваме на хибридна система на привързване, съчетаваща привръзката на регистрацията и тази на седалището¹⁵.

Върху въпроса за седалището се произнася и Съда на европейските общности в своето решение по делото „Centros”. С посоченото решение Съдът на европейските общности признава на предприятията от Общността пълното право на установяване,

¹⁴ VAN RYN СТР., *Le projet de statut des sociétés européennes*, в *Riv. trim. dr. eur.* 1971, стр. 563 и сл.

¹⁵ Иван Владимиров, „Международно частно право, Обща и специална част”, изд. Софи-Р, 2005г., стр.169.

изразяващо се във възможността да учредяват дружество в определена държава-членка, независимо от това къде се намира мястото на действително управление на същото, определяйки по този начин приложимото право към новоучреденото дружество.

По силата на чл. 7 от Регламент 2157/2001 седалището на ЕД следва да е установено в рамките на Общността, в същата Държава където се намира неговото главно управление¹⁶. Регламентът не съдържа легално определение на понятието „главно управление“. По силата на изречение второ на чл. 7 от Регламента всяка Държава-членка може „да наложи на европейските дружества, регистрирани на нейна територия, задължението да установят своето главно управление и седалище според устройствения си акт на едно и също място“. Такова е и възприетото от българския законодател в чл. 281, ал.2 от ТЗ решение - „Седалището на европейско дружество по ал. 1 е населеното място, където се намира управлението на дейността му“¹⁷. От анализа на цитираната разпоредба, следва, че под главното управление на европейското дружество се има предвид **мястото където се намира центъра на управление и ръководство на неговата търговска дейност**.

Критерият на обвързване на седалището на европейското дружество с неговото главно управление, възприет от европейския законодател в чл. 7 от Регламент 2157/2001, води след себе си необходимостта при промяна на седалището да бъде преместено и главното му управление. В тази връзка е и разпоредбата на чл.64, по силата на която когато ЕД „не отговаря повече на изискването по член 7, държавата-членка, в която е седалището според устройствения акт предприема подходящи мерки, за да задължи SE да приведе в съответствие положението си в определен срок, като: а) установи отново главното си управление в държавата-членка в която е седалището му, или б) премести седалището според устройствения си акт“. В случай, че в предоставения му срок

¹⁶ Чл. 7 на Регламент 2157/2001 от 8 октомври 2001 относно Устава на европейското дружество гласи: Седалището на SE според устройствения му акт е установено в рамките на Общността, в същата държава-членка, в която е неговото главно управление. Държава-членка може допълнително да наложи на европейските дружества, регистрирани на нейна територия, задължението да установят своето главно управление и седалище според устройствения си акт на едно и също място.

¹⁷ Различно е законодателното решение възприето от испанския законодател. Съгласно глава дванадесета на “Texto Refundido de la Ley de Sociedades Anónima”, приета със Закон № 19/2005 от 14 ноември 2005 година, имплементираща във вътрешното законодателство уредбата на европейското дружеството, седалището и главното управление на ЕД може да се намират в различно място, при условие, че са на територията на Кралство Испания.

дружеството не приведе положението си в съответствие с чл. 7 от Регламента, то следва да бъде прекратено и обявено в ликвидация¹⁸.

В съответствие с цитирания по-горе чл. 64, по отношение на европейското дружество регистрирано на територията на Република България, чл. 283 от ТЗ предвижда, че същото „се прекратява с решение на съда по седалището му по искане на прокурора, ако дружеството повече не отговаря на изискванията на чл. 7 от Регламент (ЕО) 2157/2001. Дружеството се прекратява само ако нарушението не бъде отстранено в подходящ срок, който съдът дава с определение.”

От друга страна, изборът на критерии на обвързване на седалището с главното управление на европейското дружество не може да се приема като окончателен, тъй като по силата на разпоредбата на чл. 69 от Регламент 2157/2001 в срок до пет години от влизането му в сила Комисията е длъжна да представи на Съвета и на Европейския парламент доклад за прилагането на регламента, като в частност анализира „дали е уместно главното управление и седалището на ЕД според устройствения му акт да се намират в различни държави-членки”, както и да направи съответните предложения за неговото изменение и допълнение.

Едно от основните предизвикателства, свързани с правната уредба на европейското дружество, това е промяната на неговото седалище. За разлика от дружеството по националното право, промяната на седалището на европейското дружество не води след себе си прекратяването на съществуващото дружество и учредяването на ново юридическо лице в държавата-членка по новото местоседалище¹⁹.

Редът, по който се извършва промяната на седалището на ЕД и свързаните с него изисквания са подробно уредени в чл. 8 от Регламент 2157/2001. По силата на параграф втори на цитирания член промяната на седалището се предхожда от изготвянето и

¹⁸ Чл. 64, § 2 от Регламент 2157/2001 от 8 октомври 2001 относно Устава на европейското дружество. В допълнение параграфи 3 на цитирания член установява, че : „Държавата-членка, в която е седалището на SE според устройствения му акт предвижда средство на съдебна защита по отношение на всяко установено нарушение на член 7. Това средство има отлагателен ефект по отношение на процедурите, предвидени в параграфи 1 и 2.” а параграф 4 „Когато по инициатива на държавните органи или на всяко заинтересовано лице се установи, че главното управление на SE се намира на територията на държава-членка в нарушение на член 7, органите на тази държава-членка незабавно уведомяват държавата-членка, в която е седалището на SE според устройствения му акт.”

¹⁹ Чл. 8, § 1 на Регламент 2157/2001 от 8 октомври 2001 относно Устава на европейското дружество.

публикуването по реда на чл. 13 от Регламента на предложение за промяна на седалището от страна на ръководния или управителния орган на ЕД (в зависимост от избраната форма на управление – едностепенна или двустепенна). Предложението следва да съдържа актуалната фирма, седалището според устройствения акт и номерът на регистрация на ЕД, както и да съдържа: новото седалище, проект на изменен устав и/или устройствен акт²⁰, предлагания график за извършване на преместването на седалището, въздействие, което преместването може да има върху участието на зетите лица, както и предвидената защита на правата на акционерите и/или кредиторите на дружеството(чл.8, параграф 2, Регламент 2157/2001).

Предложението за промяна на седалището следва да бъде придружено от доклад на управителния или ръководен орган, обосноваващ правните и икономическите аспекти на преместването на седалището и разясняващ неговото влияние върху правата на акционерите, кредиторите и зетите лица.

Не по-късно от един месец преди датата на провеждане на Общото събрание, което ще следва да вземе решение относно промяната на седалището, изготвените от ръководните органи на дружеството документи във връзка с промяната, следва да бъдат предоставени на разположение на акционерите и на кредиторите на дружеството, за да се запознаят с тях. Документите следва да бъдат предоставени в седалището на ЕД, като в случай, че някой от акционерите или кредиторите поиска копие от тях, дружеството е длъжно да му ги предостави безплатно.

Регламентът предоставя правото на държавите-членки да приемат във вътрешното си законодателство по неговото прилагане допълнителна защита на интересите на миноритарните акционери, които са против преместването на седалището²¹. По отношение

²⁰ По силата на чл. 6 на Регламент 2157/2001 от 8 октомври 2001 относно Устава на европейското дружество „устава на SE“ означава както учредителния акт на SE, така и устава на SE, когато той е предмет на отделен документ.”

²¹ Такава защита предвиждат законодателствата на редица държавите-членки на ЕС, като например: Дания, Финландия, Германия, Ирландия, Люксембург, Полша, Португалия, Чехия и Словакия. Законодателното решение в тези страни предоставя правото на акционерите противопостави ли се на промяната на седалището да искат дружеството да бъде задължено да изкупи притежаваните от тях акции на справедлива цена или да искат от съда отмяна на решението за промяна на седалището (Ирландия). В повечето от изброените страни, защитата в случай на промяна на седалището е разширена и по отношение на кредиторите, които имат право да получат допълнителни обезпечения за своите вземания или съответно вземанията им да станат предсрочно изискуеми.

на защитата на миноритарните акционери и на кредиторите на ЕД, в случай на промяна на неговото седалище съществува празнота в българското законодателство, която считам, че следва да бъде попълнена със сходно на това в останалите държави-членки законодателно решение.

В допълнение, процедурата по промяна на седалището предвижда допълнителни гаранции в защита на интересите на кредиторите, на миноритарните акционери и на третите лица. На първо място, решението за промяна на седалището може да бъде взето от Общото събрание не по-рано от два месеца от датата на обявяване на предложението изготвено от ръководния орган с мнозинство от две трети от гласовете. (чл.8, алинея 6, във връзка с чл.59 от Регламент 2157/2001). На второ място, по отношение на задълженията на ЕД възникнали преди датата на обявяване на предложението за промяна на седалището, дружеството е длъжно да обезпечи по подходящ начин интересите на кредиторите и носителите на други права спрямо него в съответствие с изискванията, предвидени от държавата-членка, в която се намира седалището му според устройствения му акт преди преместването. Следователно, от компетентността на отделните държави-членки е да установят във вътрешното си законодателство съответните подходящи средства за защита на интересите на дружествените кредитори²². На следващо място, Регламентът въвежда забрана за промяна на седалището по отношение на ЕД, срещу което е открито производство за прекратяване, ликвидация, несъстоятелност или спиране на плащанията или друго подобно производство. (чл. 15, Регламент 2157/2001).

Същевременно, законодателствата на държавите-членки могат да предвидят, по отношение на ЕД регистрирани на тяхна територия, че преместването на седалището, което би довело до промяна на приложимото право, не поражда действие, ако компетентен орган на съответната държава-членка, в двумесечен срок от датата на обявяване на предложението за промяна на седалището се противопостави по съображения от обществен интерес. В защитата на обществения интерес, е въведената с текста на чл. 281 ал.3, изречение второ от ТЗ, разпоредба, по силата, на която „Европейско дружество със седалище в Република България, което притежава земя, не може да премести седалището

²² По силата на алинея 7 на чл. 8 от Регламент 2157/2001 от 8 октомври 2001 относно Устава на европейското дружество Държавата-членка „може да разшири приложението на първата алинея и към отговорности, които възникват (или могат да възникнат) преди преместването.”

си в друга държава членка”. Така установената забрана е относителна по своя характер, като се има предвид нейната обвързаност с условията, произтичащи от договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз²³. В случай, че ЕД подлежи на контрол от национален орган за финансов надзор в съответствие с директивите на Общността, правото да се противопостави на промяната на седалището има също и този орган. С оглед защита интересите на ЕД, чл. 8, ал.14, параграф 3 от Регламента предвижда съдебен контрол за законосъобразност срещу направеното възражение за промяна на седалището от страна на активно легитимирани държавни органи на съответната страна-членка.

Изпълнението на предварителните изисквания свързани с промяната на седалището, както и законосъобразността на действията по неговата промяна следва да бъдат установени в държавата-членка по старото седалище от съд, нотариус или друг компетентен орган²⁴. В случай, че са изпълнени всички законови изисквания, съответният орган издава сертификат, въз основа на който се извършва вписването на промяната от регистър по новото седалище. Вписването в регистъра по новото седалище може да се извърши само след представяне на съответните доказателства, че формалностите за

²³ По силата на раздел 3 „Свободно движение на капитали” от приложение III, към чл.19 от „Акт относно условията за присъединяване на Република България и Румъния и промените в учредителните договори”, подписан на основание чл. 2 от Договор за присъединяване на Република България и Румъния към Европейския съюз, (Обн. ДВ. бр.103 и бр. 104 от 20 Декември 2006г., в сила от 01.01.2007 г.), независимо от задълженията, произтичащи от Договора за създаване на Конституция за Европа, България може да запази в сила за срок от пет години от датата на присъединяване ограниченията, съществуващи в нейното законодателство към датата на подписване на Договора за присъединяване, по отношение на придобиването на право на собственост върху земя за второ жилище от граждани на държавите-членки или държавите, страни по Споразумението за Европейско икономическо пространство (СЕИП), които не пребивават в България, и от юридически лица, учредени в съответствие със законите на друга държава-членка или на държава, страна по СЕИП. Мораториумът не се отнася за граждани на държавите-членки на ЕС и граждани на държавите, страни по СЕИП, които законно пребивават в България. При същите условия България може да запази в сила за срок от седем години от датата на присъединяване ограниченията, съществуващи в нейното законодателство към датата на подписване на Договора за присъединяване, по отношение на придобиването на право на собственост върху земеделска земя, гори и горска земя от граждани на друга държава-членка, от граждани на държавите, страни по СЕИП и от юридически лица, учредени в съответствие със законите на друга държава-членка или на държава, страна по СЕИП.

²⁴ Съгласно чл. 31в, ал.2 от ЗТР „При преместване в друга държава членка на европейско дружество със седалище в Република България длъжностното лице по регистрацията издава удостоверение по чл. 8, ал. 8 от Регламент (ЕО) № 2157/2001 за законосъобразността на действията по преместване на седалището и го обявява служебно.”

регистрация, установени в страната по новото седалище според устава, са изпълнени.

Преместването на седалището на ЕД, както и промяната на устава в резултат на преместването, влизат в сила от момента, в които дружеството е вписано в регистъра по новото седалище. За извършеното вписване на промяната на седалището, регистърът по новото вписване уведомява за него регистъра по предишното вписване. Заличаването на ЕД от регистъра по старото седалище се извършва едва след получаване на уведомлението на вписването на дружеството по новото седалище. Новото вписване и заличаването на старото вписване се публикуват в съответните държави-членки по реда на член 13 от Регламента. Публикуването на новото вписване в заинтересованите държави членки цели противопоставимостта на новото седалище по отношение на третите лица. Въпреки това, до датата на публикуване на заличаването на ЕД в регистъра по предишното му седалище, третите лица могат да продължат да се позовават на предишното седалище, освен ако дружеството не докаже, че те са знаели за извършената промяна²⁵. С оглед противопоставимостта на новото седалище, в интерес на гражданския оборот и защита правата на третите лица, параграф 16 на чл. 8 от Регламент 2157/2001 установява, че: „SE, което е преместило седалището според устройствения си акт в друга държава-членка, се смята по отношение на всеки иск, възникнал преди преместването, така както е определено в параграф 10, за дружество със седалище според устройствения си акт в държавата-членка, където SE е регистрирано преди преместването, дори когато съдебното производство срещу SE е образувано след преместването”. От анализа на цитираната разпоредба следва, че международната компетентност на съда на държавата-членка по старото седалище се запазва дори и когато исковата молба, с която се иницира съдебното производство е подадена след настъпилата промяна на седалището, стига спорът, по който страна е ЕД да е възникнал преди датата на промяната. Следователно, за да се запази международната подсъдност по старото седалище достатъчно ще бъде ЕД длъжник да бъде поставено в забава по отношение на изпълнението на нейните задължения произтичащи от даденото правоотношение. Обратно, възникването и предявяването на евентуални претенции от страна на трети лица по отношение на ЕД, след вписване на новото седалище, независимо, че се основават на предхождащи го действия или

²⁵ Виж параграф 13, чл.8 от Регламент 2157/2001 от 8 октомври 2008 година относно Устава на европейското дружество.

правоотношения, ще попаднат под международната подсъдност на родово компетентния съд по новото седалище.

Независимо от установените по-горе правила, при установяването на международната подсъдност по отношение на ЕД, следва да се има предвид и текста на предпоставка 25 от преамбюла на Регламент 2157/2001, по силата на който запазват действието си разпоредбите на Брюкселската конвенция от 1968 г.²⁶ или на който и да е „текст, приет от държавите-членки или от Съвет, който заменя такава Конвенция, свързана с правилата за юрисдикция, приложими в случай на преместване на седалището на акционерно дружество според неговия устройствен акт от една държава-членка в друга”.

7. Капитал и имущество на ЕД - ЕД притежава уставен капитал и собствено имущество. По силата на чл. 4, параграф 2 на Регламент 2157/2001 минималният размер на уставния капитал на европейското дружество не може да бъде по-малко от 120 000 евро.

При определяне на минималния размер на капитала на ЕД, европейският законодател се е ръководел от необходимостта тези дружества „да имат достатъчно активи, без да се създават трудности за малките и средните предприятия да образуват SE”²⁷. Определеният от Регламента минимален размер на европейското дружество се доближава до минималния размер на капитала на акционерните дружества предвиден от законодателството на множеството държави членки. Първоначалното предложение за Регламент от 1970 година е предвиждало минимален дружествен капитал в размер на 500.000 ECU за случаите на учредяване чрез сливане или чрез създаване на холдинг, в размер на 250.000 ECU за случаите на учредяване под формата на общ филиал и на 100.000 ECU за случаите на учредяване на филиал от друго ЕД. Измененото предложение от 1975 година намалява размера на минималния капитал при сливане на 250.000 ECU и изравнява предвидения при останалите случаи минимален капитал на 100.000 ECU²⁸. Настоящият избор на уеднаквен за всички случаи размер на дружествения капитал от 120.000 еуро черпи своето вдъхновение от необходимостта да се допусне участието в ЕД основно и

²⁶ Брюкселска конвенция от 27 септември 1968 относно подведомствеността и изпълнението на съдебните решения в областта на гражданското и търговското право.

²⁷ Предпоставка 13 на Регламент 2157/2001 относно Устава на ЕД.

²⁸ Изборът на различен размер на минималния капитал на ЕД в зависимост от начина на учредяване е бил продиктуван от мнението, че към учредяването на ЕД чрез сливане биха се насочили средни и големи предприятия, към тези във формата на холдинг - големите икономически групировки, докато към учредяването на ЕД чрез създаването на общ филиал ще се насочат малките и средните предприятия.

предимно на производствени предприятия със скромни размери, които в най-голяма степен ще се облагодетелстват от предимствата на новата дружествена форма, позволяваща им да излязат на разширения пазар рамо до рамо с големите многонационални компании. В правната доктрина не липсва противното становище, а именно, че прекомерно високият минимален размер на капитала на ЕД, предопределя скромното значение на Регламента в Страни членки на ЕС като България²⁹. В потвърждение може да се изтъкне като довод и обстоятелството, че големите компании, притежаващи значителни финансови ресурси, работят на международните пазари посредством традиционните способности на акционерно участие или на обединения на предприятия, и не разчитат на новосъздадените способности за трансгранично сътрудничество. Това не означава, че те не биха се възползвали от преимуществата на ЕД и по специално тези в данъчен аспект.

От текста на параграф втори на чл.4 от Регламента 2157/2001 следва, че всяка от държавите-членки може да определи по-висок капитал по отношение на европейските дружества регистрирани на нейна територия³⁰. В случай, че законодателството на някоя държава-членка, предвижда по-голям размер на записания капитал на акционерните дружества извършващи определен предмет на дейност, (застрахователна и банкова дейност, дейност по инвестиционно посредничество или други), то ще намери приложение и по отношение на ЕД осъществяващи такава дейност със седалище според устройствения акт в тази държава-членка (чл.4, параграф 3 от Регламент 2157/2001).

По силата на параграф 1 на чл.4 от Регламент 2157/2001 капиталът на европейското дружество се определя в евро³¹. Капиталът на европейското дружество е разделен на

²⁹ Тодор Тодоров, „Международно частно право -Европейски съюз и Република България”, изд. Сиби, 2007г., стр. 164

³⁰ Уредбата на ЕД в Търговския закон (чл. 281-283) не съдържа изрична разпоредба относно размера на капитала на ЕД със седалище в страната. Следователно минималния размер на капитала ще е предвидения в чл. 4 от Регламент 2157/2001 от 8 октомври 2001 относно устава на европейското дружество.

³¹ По силата на чл. 67 от Регламент 2157/2001 „1. Ако и доколкото третият етап на икономическия и монетарен съюз (ИМС) не се прилага за нея, всяка държава-членка може да прилага към SE със седалището според устройствения му акт на нейна територия правилата за акционерните дружества, обхванати от нейното законодателство, във връзка с определянето на капитала. Едно SE във всички случаи може да определи своя капитал и в евро. В такъв случай се прилага обменният курс на националната валута спрямо еврото за последния ден от месеца, предхождащ учредяването на SE.

2. Ако и доколкото третият етап на ИМС не се прилага за държавата-членка, в която е седалището на SE според устройствения му акт, SE може, въпреки това обстоятелство, да

акции, чийто размер следва да бъде определен в евро еквивалент и се емитират срещу парична или друг вид вноска. Съдружниците в европейското дружество отговарят за задълженията му до размера на записаните от тях акции.

По отношение на правната уредба на капитала на ЕД, неговото поддържане и изменение (увеличаване и намаляване на капитала), емисията на акции, облигации и други ценни книжа, прехвърлянето им и правата произтичащи от отделните видове ценни книжа, чл. 5 на Регламент 2157/2001 отправя към „разпоредбите, които биха се прилагали към акционерно дружество със седалище според устройствения му акт в държавата-членка, в която е регистрирано SE”³².

8. Органи на управление и контрол на ЕД - Регламент 2157/2001 предвижда две системи на управление на европейското дружество, а именно: *двустепенна система* на управление, водеща своето начало от немското право и включваща общо събрание, надзорен орган и ръководен орган, и *едностепенна система* на управление, традиционно характерна за англосаксонската правна система, включваща общо събрание и управителен орган³³.

В първоначалното предложение от 1970 година за регламент относно устава на

изготви и публикува своя годишен счетоводен отчет, а когато е подходящо, и консолидирани счетоводни отчети, в евро. Държавата-членка може да изисква годишният счетоводен отчет, а когато е подходящо, и консолидирани счетоводни отчети на SE да бъдат изготвяни и публикувани в националната валута, при същите условия като тези, уредени за акционерните дружества, регулирани от правото на тази държава-членка. Това не засяга допълнителната възможност SE да публикува годишния си счетоводен отчет, а когато е подходящо, и консолидирани счетоводни отчети в евро, в съответствие с Директива 90/604/ЕИО на Съвета от 8 ноември 1990 г., която изменя Директива 78/60/ЕИО за годишните счетоводни отчети и Директива 83/349/ЕИО за консолидираните счетоводни отчети във връзка с изключенията за малките и средните предприятия и публикуването на отчетите в еко” С оглед разпоредбите на чл.67 във връзка с чл. 4, параграф 1 от Регламент 2157/2001, както и липсата в Търговския закон (чл. 281-283) на изрична разпоредба относно валутата, в която следва да бъде изразен капитал на ЕД, считам, че до влизането на Република България в Еврозоната, капиталът на европейското дружество със седалище в Страната следва да бъде изразено в лева по фиксинга на БНБ и само допълнително, факултативно в евро. Противното становище би довело до редица практически затруднения във връзка с формирането на капитала на европейското дружество, неговото увеличение и намаление, както и по отношение на счетоводното му отчитане.

³² По отношение на ЕД със седалище в Република България приложение ще намери уредбата съдържаща се в Дял III, Гл. XIV от ТЗ, както и на специалните разпоредби съдържащи се в българското законодателство относно отделни видове акционерни дружества, емисията и търговията с ценни книжа.

³³ Формите на организация на органите на управление на европейското дружество изцяло съвпадат с тези предвидени от Търговския закон по отношение на акционерното дружество. В тази връзка виж чл. 219 ТЗ.

европейското дружество е била предвидена единствено двустепенната система на управление, но вследствие на противопоставянето от страна на онези държави-членки, чието национално право познава едностепенната форма на управление, в регламента са включени алтернативно и двете системи.

От гледна точка на европейския законодател разликата между двете системи на управление на ЕД се е основавала на това, че при двустепенната система управленските и контролните функции са разпределени между два органа – ръководен и надзорен орган, а при едностепенната система те са концентрирани в един единствен управителен орган (съвет на директорите)³⁴.

В предложението за регламент от 1989 година, разликата между двата модела е повече привидна отколкото реална.

Съгласно цитираното предложение, при едностепенната система управлението на дружеството задължително е следвало да бъде делегирано на няколко от членовете (т.н. директори). Следователно органът на управление на дружеството се е разделял на две части, едната – състояща се от членове имащи функции на ръководство и другата – от членове имащи функции на надзор. В последствие, в предложението за регламент от 1991 година, задължителното делегиране на един или повече членове на правомощията по управление на дружеството е премахнато и е заместено с факултативно. Факултативният избор на една от двете системи на управление е запазен и при Регламент 2157/2001.

По силата на чл. 38, б.) от Регламент 2157/2001 изборът измежду един от двата модела на управление е оставен на волята на субектите учредители и следва да бъде определен в устава на ЕД.

Общ белег на уредбата на двата модела на управление в Регламента е редуването на подробната регламентация на определени въпроси с липсата на каквато и да е уредба по

³⁴ Предложението на Пета директива от 9 октомври 1972 година относно структурата акционерните дружества и участието на заетите лица в контрола върху ръководството на дружеството, публикувана в ОБЕО С 131 от 19 октомври 1972 година (ново предложение от 19 август 1983 година, публикувано в ОБЕО С 240 от 9 септември 1983 година и третия изменен проект от 20 август 1991, публикувано в ОБЕО С 321 от 12 септември 1991 година), в стремежа си да уеднакви двете системи, изрично прави разграничение в едностепенната система между управляващи членове и членове без управителни функции, като на тези последните възлага същите правомощия и задължения като на надзорния съвет.

отношение на други такива свързани с управлението на ЕД³⁵. Следователно по отношение на въпросите, за които няма изрична уредба в Регламент 2157/2001 приложение ще намери правото на държавата-членка по седалището на ЕД.

По отношение на въпроса за представителството на европейското дружеството, приложение ще намери правото на държавата-членка където се намира нейното седалище³⁶. Начинът на представителство следва да бъде уреден в учредителния акт или устава на европейското дружеството в съответствие с разпоредбите на законодателството на държавата-членка по неговото седалище. Правомощията по представителство могат да бъдат делегирани на един или няколко членове (изпълнителни членове) от състава на ръководния (при двустепенната система) или на управителния (при едностепенната система) орган.

В съответствие с разпоредбите на Първата дружествена директива на Общността³⁷, действията извършени от органите на управление задължават дружеството дори и когато излизат извън предмета на дейност на дружеството, стига те да не превишават правомощията които са предоставени или могат да бъдат предоставени на органите на управление по силата на закона. Независимо от горното, Страните членки на ЕО могат да установят в своето законодателство, че дружеството няма да се счита за обвързано от действия на управителните си органи, които надхвърлят пределите на предмета му на дейност, ако се докаже, че третото лице е знаело за това или, като се вземат предвид конкретните обстоятелства, не е можело да не узнае. Особеност в тази връзка представлява обстоятелството, че от доказателствата се изключва факта на самата публикация на подлежащите на оповестяване документи (дружествен договор или устав)³⁸. Освен това,

³⁵ Като пример може да посочим липсата на каквато и да е уредба на правомощията на председателя, съответно на надзорния, ръководния и управителния орган, както и частичната уредба на вътрешния и външен контрол върху управлението на ЕД. В тази връзка, за повече подробности виж М. Colangelo, "La "Società europea" alla prova del mercato comunitario delle regole" Europa e diritto privato, n 1, 2005, стр.171

³⁶ По отношение на България, приложение ще намери чл. 235, ал.1 от ТЗ.

³⁷ Първа директива 68/151/ЕИО на Съвета от 9 март 1968 година относно координирането на гаранциите, които държавите-членки изискват от дружествата по смисъла на втори параграф 2 от член 58 от Договора, с цел тези гаранции да станат равностойни на цялата територия на Общността (ОБЕО L 65 от 14 март 1968), изменена с Директива 2003/58/ЕИО на Европейския парламент и на Съвета от 15 юли 2003 година за изменение на Директива 68/151/ЕИО на Съвета относно изискванията за оповестяване по отношение на някои видове дружества.

³⁸ STRASSERA A., *Società europea: la strada continua*, in *Corr. Giur.* 1991, стр. 1155 и сл.

дори и публикувани, ограниченията на правомощията на органите на управление съдържащи се в устава или в решение на компетентен орган на дружеството не могат да бъдат противопоставени на третите лица³⁹. В случай, че националното законодателство на дадена държава-членка предвижда възможността с устава правомощията по представителство на дружеството да бъдат предоставени на едно лице или на няколко лица, заедно и поотделно, то тази разпоредба на устава е противопоставима на третите лица, само ако тя се отнася до общото правомощие на представителство на дружеството.

9. Участие на заетите лица в управлението на ЕД - Правната уредба на ЕД се характеризира и със своя новаторския социален аспект, изразяващ се във възможността заетите лица работещи в ЕД да участват в неговото управление и в процеса на разработване на стратегическите планове за неговото развитие.

Правната уредба относно участието на заетите лица в европейското дружество се съдържа в Директива 2001/86/ЕО на Съвета от 08 октомври 2001 година за допълнение на устава на европейското дружество по отношение на участието на заетите лица и е имплементирана в българското законодателство със Закон за информиране и консултиране с работниците и служителите в многонационални предприятия, групи предприятия и европейски дружества (*Обн. ДВ. бр.57 от 14 юли 2006г., в сила от 01.01.2007 г.*). С цел уеднаквяването на понятийния апарат използван от двата нормативни акта, под „зети лица” следва да разбираме работниците и служителите на дружествата учредители и европейското дружество, независимо от характера на техните функции или на правопораждащото правоотношение.

Поради своя иновативен характер и значимост, уредба относно участието на заетите лица в управлението на ЕД, представлява предмет на самостоятелно изследване и не би могло да бъде обхванато в настоящата статия, освен като обща характеристика.

Основната цел на Директива 2001/86/ЕО е осигуряването на минимални стандартни правила за участие на заетите лица при вземането на решенията относно учредяването на европейското дружество и, в последствие, относно неговата дейност, посредством създадени от европейския законодател нарочни механизми на информиране и консултиране на работниците и служителите, и участие им в избора на органите на управление на ЕД.

³⁹ В тази връзка виж чл. 235, ал. 4 на ТЗ.

Това право на зетите в дружеството лица е гарантирано от систематичната обвързаност на уредбата на ЕД установена с Регламент 2157/2001 със съдържащите се в Директива 2001/86/ЕО правила относно участието на зетите лица в неговото управление⁴⁰.

Съгласно предпоставка 22 от Преамбюла към Регламент 2157/2001, влизането му в сила „трябва да се отложи така че всяка държава-членка да може да въведе в националното си законодателство разпоредбите на Директива 2001/86/ЕО и да създаде предварително необходимия механизъм за учредяване и функциониране на SE със седалища на нейна територия, така че да може регламентът и директивата да бъдат прилагани едновременно.”

Участието на зетите в ЕД лица по въпроси и решения, които засягат съществуването на тяхното „SE”⁴¹ отразява идеята за „предприятие” не само като проекция на предприемача, а като независима, обективна и значима сама по себе си реалност.

В този смисъл „предприятието” представлява пресечна точка, в която се събират разнородните интереси на всички свързани с него по силата на различни правоотношения лица - предприемач, зети лица, кредитори и трети лица, и които интереси, независимо от своя разнороден характер, са насочени към постигането на една общата обективна цел: високо равнище на ефективност на производството и налагане на продуктите на предприятието на общия пазар.

От гледна точка на съдържаща се в нея уредба относно участието на зетите лица, Директивата 2001/86/ЕО буди множество въпросителни. От една страна, с директивата усилието на европейския законодател е насочено към постигането на консенсус между заинтересованите страни, но от друга принципът на задължително участие на представителите на зетите лица в надзорния или ръководния органи на ЕД е изоставен, като изборът на форма на участие е предоставен на договарящите страни и на националното законодателство на държавите-членки.

Като се има предвид, че не съществува една идеална система на участие на работещите и че най-ефективната система е тази, която най-лесно се адаптира към пряко заинтересованите страни при дадени конкретни обстоятелства, директивата дава

⁴⁰ Виж предпоставка 19, Преамбюл на Регламент 2157/2001 относно Устава на ЕД.

⁴¹ Предпоставка 21, Преамбюл на Регламент 2157/2001 относно Устава на ЕД.

предпочитание на преговорите, т.е. постигането на споразумение между ръководството на дружествата учредители на ЕД и представителите на наетите в тях лица. Единствено в случай на непостигане на съгласие между страните се прилагат предвидените в директивата стандартни правила на участие.

Формулата на преговорите позволява изработването на решения близки до нуждите на отделните дружества участнички в процеса на учредяването и в същото време осигурява съответствието на системата на участие на заетите лица преди създаването на ЕД с тази след създаването му.

Преговорите следва да започнат от момента на обявяването на решението за учредяване на ЕД, като по този начин е избегната празнотата, която би се получила в резултат на липсата на договорено решение относно участието на заетите лица в момента, в който ЕД вече е регистрирано. Що се отнася до гарантирането на правото на участие на заетите лица в дъщерните на учредителите дружества (участие на ниво група), то приложение ще намерят *mutatis mutandis* разпоредбите на Директива 2005/56/ЕО.

Компетентните органи на дружествата учредители могат да сключат споразумения, които пряко да обвържат бъдещото ЕД и които непосредствено ще бъдат включени в неговия устав. В преговорите страните имат пълна свобода и не са обвързани от условия по отношение на стандартните правила на участие, информиране и консултиране. В случай че преговорите не доведат до положителен резултат директивата възприема една уредба, която предлага практическо приложимо решение при всякакви обстоятелства и защитаваща интересите на всички заинтересовани страни, включително и там, където в процеса на приемането ѝ е изразено безпокойство от евентуално отслабване на националната система на участие на заетите лица. Що се отнася до правото на информиране и консултиране на заетите лица, Директивата разширява обхвата на въпросите към които се отнася, като наред с въпросите от трудовоправен характер, включва и тези относно състоянието и дейността на ЕД, неговите дъщерни дружества и клонове и бъдещите перспективи на развитие. По този начин директивата гарантира правото на представителите на заетите лица, чрез представителния орган да могат да изразяват становища и да участват в заседанията на управителните органи на ЕД при обсъждането на въпроси представляващи интерес за наетите работници и служители.

По отношение на правото на участие на представителите на заетите лица в

надзорния и ръководния орган на ЕД, Директива 2001/86/ЕО възприема компромисното решение, като го обвързва със съществуването на такава форма на участие в дружествата учредители на ЕД. В случай, че правната уредба на дружествата учредители не предвижда такава форма на участие, то по отношение на ЕД няма да се прилагат разпоредбите относно участието на заетите лица в органите на управление, освен ако страните в преговорите не са се споразумели за това. Обратно, ако спрямо поне едно от дружествата учредители е приложима форма на участие на заетите лица по силата на неговото национално законодателство или национална практика, то бъдещото ЕД също ще следва да предвиди правила за участие на заетите лица в органите на управление.

В заключение може да кажем, че празнотите в уредбата на Устава на европейското дружество, както и усложнената система на участие на заетите лица в него, не могат да зачеркнат ролята на европейския законодател, който с приемането на Регламент 2157/2001 и Директива 2001/86/ЕО е съумял да сближи нуждите на икономиката с тези на заетите лица, на акционерите, на кредиторите и на отделните дружества учредители в едно цяло-европейското дружество.

Без съмнение времето и практиката по прилагане на института на европейското дружество ще покажат неговата ефективност, както и дали са били постигнати целите, които европейският законодател си е поставил с неговата уредба⁴².

БИБЛИОГРАФИЯ:

DUCOLOUX FAVARD C., *Il gruppo europeo di interesse economico (GEIE) e la società europea (SE)* в *Rivista del Diritto commerciale e del Diritto generale delle obbligazioni*, 1992 г.,

BALLARINO T., *Lineamenti di diritto comunitario*, Милано 1998 г.,

VAN RYN CTR., *Le projet de statut des sociétés européennes*, в *Riv. trim. dr. eur.* 1971 г.,

M. COLANGELO, “La “Società europea” alla prova del mercato comunitario delle regole” *Europa e diritto privato*, n 1, 2005 г.,

⁴² По силата на чл. 69 от Регламент 2157/2001 „Най-късно пет години след влизането в сила на този регламент Комисията представя на Съвета и на Европейския

STRASSERA A., *Società europea: la strada continua*, in *Corr. Giur.* 1991 г.

ИВАН ВЛАДИМИРОВ, „Международно частно право, Обща и специална част”, изд. Софи-Р, 2005 г.

ТОДОР ТОДРОВ, „Международно частно право -Европейски съюз и Република България”, изд. Сиби, 2007г.

Регламент 2157/2001 на Съвета от 8 октомври 2001 година относно устава на европейското дружество,

Директива 2001/86/ЕО на Съвета от 08 октомври 2001 година за допълнение на устава на европейското дружество по отношение на участието на заетите лица,

Закон за информиране и консултиране с работниците и служителите в многонационални предприятия, групи предприятия и европейски дружества (*Обн. ДВ. бр.57 от 14 юли 2006г., в сила от 01.01.2007 г.*).

Търговски закон (*Обн. ДВ. бр.48 от 18 Юни 1991г и посл. Изм.*),

Закон за търговския регистър (*Обн. ДВ. бр.34 от 25 Април 2006г.и посл.изм.*)